

CURSUS: HERKEN DE LEUGEN

Is jullie relatie een open boek, of houdt hij misschien tóch nog ergens een geheim voor je verborgen? Marie Claire's Jonna ging aan de slag met een leugenexpert en ontdekte hoe je kunt zien of iemand liegt.

TEKST: JONNA TER VEER FOTOGRAFIE: LOUISE HONÉE (PORTRÉT)

“het
is
écht
waar”

Ja mensen, ik heb een fetisj. Ik ben geobsedeerd door de waarheid.

Eindeloos heb ik het clipje teruggekeken van Bill Clinton die zwoer dat hij geen *sexual relationships with that woman* had gehad. Ik

geloofde hem, maar het was dus onzin. Hetzelfde met Lance Armstrong: die hele Tour de France interesseerde me niets, maar wél de dopingaffaire. Beyoncé en Obama die elkaar op de wang kussen: hebben ze inderdaad een stiekeme relatie? En wat is er nou écht waar van wat Joran over Natalee Holloway vertelt? Ook kan ik het rustig honderd keer per week over Sylvie en Sabia hebben (en tegenwoordig Touriya) en wie er nou de waarheid spreekt over de verbroken vriendschap. Dus dat.

Toch is het méér dan roddelen alleen. Tijdens zo'n koffieapparaatonderonsje voel ik me ENORM Carrie Mathison uit *Homeland*, die het eerste seizoen geobsedeerd was door Brody, een mogelijke dubbelspion. Het is alsof ik in mijn hoofd een Rubiks-kubus probeer op te lossen. Oké, hier lieg ik. Natuurlijk vind ik het geen hogere wiskunde. Het is denk ik een manier om grip te krijgen op een situatie die je zelf ook zou kunnen overkomen. Bijvoorbeeld als je vriend zweert dat hij elke donderdagavond gaat sporten, maar er ondertussen – net als Jay-Z? – een hele andere sport met zweetdruppels op nahoudt.

Nu denken de meeste mensen – ook ik – dat ze heel goed zijn in het ontrafelen van iemands ware intenties. Terwijl de praktijk uitwijst dat je beter een muntje kunt opgooien om te voorspellen of iemand liegt. Kortom: midden in een broeierige zomer (lees: verleiding voor hitsige verloofdes) en om je een beetje aangename gespreksstof voor op het strand te geven, ga ik jou en mij leren hoe je een leugenaar ontmaskert.

>

Wel honderd keer kan ik het over Sylvie en Touriya hebben: wie spreekt de waarheid?

DE LEUGENEXPERT

Op een dinsdagmorgen ontmoet ik psycholoog en leugenexpert Job Boersma. Hij is opgeleid in Amerika bij een organisatie waar ook CIA-agenten naartoe worden gestuurd en geeft trainingen aan fraude-organisaties en topmensen in het bedrijfsleven. Zo'n jongen.

Vooraf heb ik Job wat fragmenten gestuurd die ik wil ontrafelen. Wordt het ook nog leuk voor hem, want van Jay-Z had hij nog nooit gehoord («Wie? Jayzer?»). De week voor mijn training dook het beruchte liftfilmpje op, waarin Beyoncé's zus Solange, haar zwager Jay-Z in de lift na een feestje begint te slaan en te schoppen. Beyoncé doet niets. In de media wordt gesuggereerd dat Jay-Z vreemdgaat en dat Solange voor haar zus opkomt. Mijn vraag: kun je uit deze beelden afleiden wat er aan de hand is? Domper voor mij, want dit is Jobs antwoord: «Wat je nodig hebt is een *baseline*: hoe snel is Solange aangebrand? Als je dat niet weet, kun je niets zinnigs zeggen over de emotie.» We kijken het filmpje drie keer terug. De beelden zijn gemaakt met een bewakingscamera en helaas te vaag om enige gezichtsexpressie te ontwaren. Maar dan valt het Job op dat Beyoncé na 19 seconden uit het niets tegen de liftwand staat. Dit kan alleen als er in het filmpje is geknipt. «Deze beelden zijn volstrekt onbetrouwbaar. Het lijkt of Beyoncé niet ingrijpt, maar wellicht is er in de beelden geknipt omdat ze juist wél iets deed. Dat is interessant.» Ik ben blij dat we toch een 'hotspot' hebben kunnen vinden, zoals Job een verdachte omstandigheid noemt.

MENSEN DIE DE WAARHEID SPREKEN:

*...laten vaak ruimte voor onzekerheden
(proberen je niet overdreven
van hun verhaal te overtuigen)
...zijn spontaan in hun antwoorden
...hebben een consistent verhaal
...kunnen het verhaal achterstevoren
vertellen*

WALGINGS-EXPRESSIE

Next! November 2012. In het verkiezingsdebat legt debatleider Petra Grijzen Mark Rutte het vuur aan de schenen. Ze herhaalt telkens de vraag of Rutte zijn belofte stand houdt dat er géén extra geld naar Griekenland gaat, óók als dit betekent dat Griekenland dan uit de eurozone moet. Job vindt Petra top, want: «Als je voelt dat je geen antwoord krijgt, ontwijken mensen iets. De vraag herhalen is dan de beste leugendetectiemethode. Wel moet je de spanning die daarbij gepaard gaat durven dragen. Petra Grijzen kan dat.»

We bekijken het fragment. Dit is wat ik zie: Rutte heeft alles onder controle, want hij geeft glimlachend antwoord. Dit is wat Job ziet: een walgings-expressie. «Je haalt je neus op om hem af te sluiten voor giftige stoffen, óf als je iets moreel verwerpelijk vindt. Rutte walgt van de vraag. Ook trekt hij één mondhoek omhoog, een teken van minachting. Tot slot zie je dat hij niet lacht, maar zijn tanden ontbloomt. Hij lijkt Bokito wel; bij apen is de tanden ontbloten je wapens tonen.» We zetten het beeld stil en inderdaad, ik zie nu geen lach maar een gorillagrimas. Als zo'n man 's nachts in je kamer staat, pak je je honkbalknuppel. Hoe kan het dat ik dit niet eerder zag? «99% van de mensen ziet niks», stelt Job me gerust. «Deze micro-expressies zijn maar een vijfde van een seconde op iemands gezicht te zien, daarna wordt de expressie gecensureerd door diegene zelf. Daarom zag jij een glimlach – dat deed Rutte bewust om zijn ware gevoelens te maskeren.» Eenzelfde soort micro-expressie zien we even later bij het interview van Terror Jaap met Joran van der Sloot. Het valt Job op dat Joran zegt dat hij spijt heeft van wat hij zijn familie heeft aangedaan. Maar dat zijn gezicht een minachtingsexpressie en een gevoel van superioriteit laat zien. «Iemand die oprecht verdriet voelt,» legt Job uit, «trekt zijn

CHECK OF JE MAN VREEMDGAAT

Stel, je vertrouwt het niet dat je man wel heel intiem met de buurvrouw stond te kletsen op dat feestje. Je confronteert hem met je vermoedens dat hij vreemdgaat. Als hij iets voor je wil verbergen zal hij waarschijnlijk zo reageren:

• *Emotionele chantage:*

‘Dat jij mij hiervan durft te beschuldigen, terwijl ik zoveel voor je doe en zoveel van je houd.’ Hij speculeert op jouw diepste angst, namelijk dat als jij hem niet vertrouwt dit het einde betekent van de relatie.

• *De wedervraag:* ‘En jij, ben jij soms ook vreemdgegaan omdat die-en-die een drankje voor je ging halen? Dat denk ik toch ook niet?’ Hij wil je doen geloven hoe onzinnig je vermoedens zijn.

• *De micro-onthulling:*

‘Ja, ik heb inderdaad geflirt met die-en-die. Méér niet.’ Hij onthult een deel van de waarheid en wekt de suggestie dat hij open en eerlijk is.

• *De complimentenstrategie:*

‘Het klopt dat ik haar een heel mooie vrouw vind, maar jij bent de mooiste.’ Hij appelleert aan wat jij graag wilt horen.

Joran van der Sloot in een lastig interview. Zijn trekkende mondhoek drukt minachting uit. Onder: een filmpje van Mark Rutte. Hij lijkt te glimlachen, maar als we het beeld stilzetten, zie je dat-ie eigenlijk woedend is.

voorhoofd op tussen zijn wenkbrauwen. Dit is niet of nauwelijks te *faken*.» Dit moet ik uiteraard zelf proberen. «Ik ben verdrietig», zeg ik en kijk Job aan. Nul resultaat.

BLIJVEN ONTKENNEN

Het laatste fragment dat ik met Job wil bespreken, is Touriya Haoud bij *RTL Late Night*, mei 2014. Heeft ze nou wel of niet geheimen van ex-hartsvriendin Sylvie willen doorverkopen aan de Duitse roddelpers? Job wijst me er meteen op dat Touriya's gezicht waarschijnlijk is gebotoxt. En met een lamgelegd voorhoofd ziet een glimlach er snel uit als walging, omdat niet al je gezichtsspieren meedoen. Dit maakt onze missie complex. Maar we houden ons kranig. Start de band. Humberto: 'Sylvie zegt dat jij verhalen zou hebben gelekt over haar en daarom is ze geen vriendin meer van je. Wat is volgens jou het verhaal?' Touriya: 'Het is één groot mediacircus, daar wil ik niet aan meedoen.' Job pauzeert het filmpje met een schaterlach: «Dit is de grootste leugen die er is! Touriya maakte de vriendschap uit via Twitter. Ze laat zich interviewen voor de tv. Ze lééft van in de media gezien worden.» Humberto vraagt of het dan allemaal onzin is wat er wordt gezegd? En nu wordt het interessant, zegt Job, want in plaats van gewoon te ontkennen, begint ze met een argument: waarom zou ik het doen? Feitelijk is dit een tegenvraag. Touriya: 'We gaan door dik en dun, zijn al 15 jaar vrienden, ik had dit al veel eerder kunnen doen. Bovendien, ik verdien genoeg geld – voor die paar eurocenten.' Job is sceptisch. «Je ziet dat Touriya heel erg haar best doet de ander te overtuigen dat ze zoiets nooit zou doen. Maar ze zegt niet letterlijk: ik heb het niet gedaan. Dat kun je als hotspot zien. Als kinderen liegen gaan ze ook redenen oplepelen waarom ze onschuldig zijn. Touriya laat zeker twijfel bestaan over de geloofwaardigheid van haar antwoorden.» Haar laatste argument slaat volgens Job alles. Touriya zegt: 'Ik hoeft geen verhaal te verkopen.' «Ze heeft wél een verhaal te verkopen! Namelijk dat ze net haar eigen pr-bureau in Amsterdam is begon-

nen. Toevallig net op het moment dat de media-aandacht rond haar en Sylvie losbarst. Bovendien is haar bureau gespecialiseerd in het 'bouwen van merken', precies wat ze nu met zichzelf op tv doet. Om leugens te detecteren, zoek je naar inconsistenties in iemands verhaal. Touriya's verhaal zwalkt naar alle kanten.»

Helaas kan Job wel expressies, maar geen gedachtes lezen. De waarheid over de breuk kan hij me dus niet vertellen, maar wel dat er – om met Shakespeare te spreken: '*Something's rotten in the state of Denmark*'.

BEN IK VREEMDGEGAAN?

Na een dag lang leugens zoeken bij anderen, vind ik dat ik mezelf moet onderwerpen aan een verhoor. De hamvraag: ben ik in mijn huidige relatie ooit vreemdgegaan? Job stelt me vijf minuten lang vragen. Wat ik de belangrijkste waarde in een relatie vind? Of ik een situatie kan noemen waarin die waarde het meest voelbaar was? Hij vraagt hoe ik over vreemdgaan denk. (Als je dit fel veroordeelt, kan dit, in combinatie met de rest van je antwoorden, een hotspot zijn). Zijn eindoordeel: «Ik heb geen aanleiding om je te verdenken. Klopt dat?» Ik knik. Al zou het natuurlijk kunnen dat ik een extreem goede leugenaar ben... •

Meer weten? Lees 'Ik weet dat u liegt – Echt alles over leugens en bedrog voor professionals' – Job Boersma & Guus Essers, uitgeverij Haystack. Alle fragmenten uit dit verhaal vind je terug op marieclaire.nl/liegen

ZO WEET JE OF IEMAND LIEGT

1

Vraag of iemand zijn/haar verhaal nogmaals wil vertellen, maar dan achterstevoren. Onmogelijk als je niet de waarheid spreekt.

2

Een leugenaar kijkt je **JUIST** aan omdat hij wil checken of je zijn leugens gelooft.

3

Als iemand je nieuwe jurk 'apart' noemt, is dat meestal te interpreteren als 'lelijk'.

4

De persoon die iets wil verbergen, schept afstand met zijn taalgebruik. Daarom sprak **Bill Clinton** over '*that woman*' en noemde Touriya in haar tweets Sylvie niet bij naam.

Midden in een broeierige zomer (lees: verleiding voor hitsige verloofdes) wil ik weten hoe je leugenaars ontmaskert